

Ansvarsfrihetsgrund

Trots att en person uppfyller de krav som ställs i brottsbeskrivning. Så finns det omständigheter då personens agerande kan rättfärdigas. Brottet anses alltså tillåtet. Därför pratar man om ansvarsfrihetsgrunder. Det spelar ingen roll om gärningsmannen kände till att man agerat under en ansvarsfrihetsgrund. Domstolen ska beakta sådana omständigheter på egen hand.

De objektiva ansvarsfrihetsgrunderna:

- Nödvärn (BrB 24:1)
- Nöd (BrB 24:4)
- Samtycke (BrB 24:7)
- Social adekvans (oskriven regel)
- Laga befogenhet (Polislag 8-10 §§)

Nödvärn och nöd

Läs igenom bestämmelsen och fundera på när rätten till nödvärn föreligger.

BrB 24 kap

1 § En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till > angreppets beskaffenhet, det angripnas > betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig.

Rätt till nödvärn föreligger mot

1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom,
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom >återtas på bar gärning,
3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller >fartyg, eller
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse. Lag (1994:458)

Om X blir slagen, faller omkull och gärningsmannen springer i väg, kan X resa sig och springa ikapp för att slå tillbaka? Läs bestämmelsen igen och fundera. Jämför även p. 1 och p. 2, varför finns det en speciell bestämmelse för stöld?

Läs nu följande bestämmelse och fundera på vad den innebär.

BrB 24 kap

5 § Om någon enligt 1-4 §§ detta kapitel, enligt 10 § polislagen (1984:387) eller enligt 2 kap. 4 § eller 6 kap. 2 § > kustbevakningslagen (2019:32) har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom eller henne samma > rätt.

Om X blir slagen faller omkull och gärningsmannen fortsätter slå och sparka, får X:s kompis, Y försöka avbryta misshandel?

Jämför nu nödvärnsrätten med nödbestämmelsen nedan.

BrB 24 kap

4 § En gärning som någon, i annat fall än som nämnts tidigare i detta kapitel, begår i nöd utgör

brott endast om den med hänsyn > till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig.

Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse.

Vad är skillnaden mellan nödvärn och nöd?

Nöd ses som en sekundär bestämmelse till nödvärn. Det innebär att man först prövar om nödvärn föreligger. Det beror på att nödvärnsrätten går längre än nödbestämmelsen. I korthet tillåts mer våld enligt nödvärnsrätten. Jämför formuleringarna "ej uppenbart oförsvarligt" och "ej oförsvarligt".

En stor skillnad är dock att nödbestämmelsen inte kräver att personen som vill agera under nöd är utsatt för brottsligt angrepp. Om man gått vilse i skogen och svälter ihjäl får man bryta sig in en stuga (skadegörelse/inbrott) för att söka rädda sig själv.

"ej uppenbart oförsvarligt"

För att en nödvärnshandling ska vara tillåten krävs att det våld som utövas står i proportion till det våld som man själv utsätts för. Det får inte vara ett uppenbart missförhållande mellan nödvärnshandlingen och det brott man skyddar sig emot.

Det krävs också att det inte finns några reella alternativ i stället för att själv tillgripa våld. Det innebär att om situationen medger att man kan fly eller vidta annan åtgärd, så kan det vägas in i bedömning.

Samtycke

Läs igenom bestämmelsen och fundera på när du tror samtycke föreligger.

BrB 24 kap

7 § En gärning som någon begår med samtycke från den mot vilken den riktas utgör brott endast om gärningen, med hänsyn till den > skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter, är oförsvarlig.

Ursäktande omständigheter

From:
<https://www.juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:
<https://www.juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=straffraett:ansvarsfrihetsgrund&rev=1713175959>

Last update: 2024/04/15 10:12

